

Motion till riksdagen 2008/09: MJ20

av **Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v, s, mp)**
med anledning av prop. 2008/09:169

Överlåtbara fiskerättigheter

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Bakgrund.....	2
4	Styrning av flottan och begränsningar i fisket.....	3
4.1	Ägarcentrering och regional obalans.....	3
4.2	Internationell försäljning.....	3
4.3	Begränsning till pelagiskt fiske.....	4
5	Tydligare regler samt EU:s fiskepolitik.....	4
5.1	Övergång till annan typ av fiske.....	4
5.2	Omprövning.....	4
5.3	Arbetslöshetsersättning vid försäljning av fiskerättigheter.....	5
5.4	Kompatibilitet med EU:s nya fiskepolitik.....	5
6	Fiskeproblematiken.....	5
6.1	Minskat tryck på fiskebestånden.....	5
6.2	Fiskets skattesubventioner.....	6

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risken för ägarcentrering och begränsning av kvoter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationell försäljning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att begränsa överlåtbara fiskerättigheter till enbart pelagiskt fiske.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risken att utfasade båtar fortsätter med fiske som faller utanför det pelagiska fisket.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvärdering av måluppfyllnad.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsersättning vid försäljning av fiskerättigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompatibilitet med EU:s fiskepolitik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att vidta kraftåtgärder för att minska trycket på fiskebestånden.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett aktivt agerande när det gäller EU:s skattesubventioner.

3 Bakgrund

Syftet med den nya lagen om överlåtbara fiskerättigheter är främst att minska fartygsflottan i det pelagiska yrkesfisket. Fisket som avses gäller sill, skarp-sill, makrill, taggmakrill, blåvitling samt tobis.

I dag består den pelagiska yrkesflottan av ett åttiotal fartyg. Förslaget ska leda till att fiskeflottans storlek begränsas till följd av en omstrukturering genom marknadsmekanismer. Storleken på de utdelade rättigheterna fastställs med ledning av yrkesfiskarens tidigare fiske under en referensperiod.

Överlåtelse får enbart ske om sökandens fartyg är registrerat i Sjöfartsverkets fartygsregister samt har en reell anknytning till Sverige. Tillståndshavaren måste även ha en personlig yrkesfiskelicens. Överlåtelsen ska godkännas av Fiskeriverket.

Vi anser att problemet med fiskefrågan är att vi har att göra med en gemensam resurs, en allmänning, vars nyttjande i dag överstiger hållbara ramar. Vi ser en gratis utdelning till ett begränsat antal personer, med rättighet att nyttja denna resurs, som ett märkligt sätt att förhålla sig till problematiken. Det självklara borde i stället vara att man som nyttjare, i detta fall fiskare, får betala ett arrende för att dra nytta och ekonomisk vinning av allmänningen. Regeringens förslag skapar således incitament till de fiskare som får ta del av

de utdelade kvoterna att betrakta resursen som sin. Vi ställer oss därför tveksamma till att använda denna typ av marknadsmekanism som innebär att införa försäljningsbara kvoter.

Vi ser således många risker med förslaget. Därför anser vi att följande delar måste utvecklas och konkretiseras innan vi tar ställning i denna fråga.

4 Styrning av flottan och begränsningar i fisket

I propositionen tar man upp riskerna med försäljning av kvoter. Ägarcentrering, regional obalans och utländskt ägande är stora frågetecken som det i dagsläget inte finns några konkreta svar eller lösningar på.

4.1 Ägarcentrering och regional obalans

Regeringen föreslår en begränsning av varje yrkesfiskares kvotandel, vilken fastställs till 10 %. Vi menar att detta inte löser några problem med ägarkoncentrering och regional obalans. Den höga procentsatsen möjliggör en fiskeflotta som domineras av enbart tio fiskare. Det faktum att regeringen även öppnar för en lättnad av denna tioprocentbegränsning om ”det finns särskilda skäl” möjliggör en än större ägarcentrering och eventuell regional obalans.

Vi håller med om att en begränsning av fiskeflottan är en nödvändighet, men vi ser mycket kritiskt på den stora risk för ägarcentrering som följer av förslaget.

Vill man begränsa fiskeflottan kan detta göras på en rad olika sätt, t.ex. genom att låta marknadsekonomin få verka fullt ut. Vi anser att frågan bör utredas ytterligare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2 Internationell försäljning

Ytterligare en fara med det nya lagförslaget är risken att stora delar av kvoterna hamnar i utländsk ägo. Regeringen uppmärksammar problematiken och håller med om att det är viktigt att fisket bevaras inom landet och således inte bör överlåtas till någon utanför det svenska yrkesfisket. Begränsningen finns i att sökandens fartyg måste vara registrerat i Sjöfartsverkets fartygsregister samt att tillståndsinnehavaren ska ha en personlig yrkesfiskelicens. Dock är det inte utrett huruvida detta krav står i överensstämmelse med EG-fördraget om fria varor och tjänster. Ännu större osäkerhet uppstår om man öppnar för att även juridisk person ska kunna få förvärva fiskerättigheterna. Detta föreslås av flera remissinstanser och utreds för närvarande av Utredningen (Jo 2007:03) om en ny fiskelagstiftning. Vi anser att osäkerheten i frågan är alltför överhängande och att det är av största vikt att utreda denna innan utdel-

Fel! Okänt namn på

ningen av kvoterna påbörjas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.3 Begränsning till pelagiskt fiske

Vi anser det vara ytterst viktigt att denna typ av styrmedel inte överförs på andra typer av fiske. Vi ser dock risker med att en begränsad del av de yrkesverksamma inom fiskerinäringen i och med denna nya lag kommer att få stora ekonomiska möjligheter, vilket riskerar att smitta av sig på dem som inte får ta del av dessa. Att selektera ut en del av en yrkesgrupp och gynna denna med ekonomiska fördelar, som intäkter av kvoter, genererar lätt missnöje och problem inom yrkeskåren. Det faktum att man ger bort en allmän resurs till ett begränsat antal personer kan i sig skapa problem och konflikter och ger en märklig syn på våra gemensamma resurser.

Vi befarar således många negativa földeffekter i och med införandet av fiskerättigheterna. Tydliga regler bör fastställas för att minimera dessa eventuella följder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Tydligare regler samt EU:s fiskepolitik

5.1 Övergång till annan typ av fiske

Vid försäljning/överlåtelse av tilldelade fiskerättigheter finns för den enskilde fiskaren möjligheten att övergå till en annan typ av fiske på andra bestånd. Detta betyder att fisketrycket enbart förflyttar sig från en typ av bestånd till ett annat varför det nya lagförslaget delvis förlorar sitt syfte. För att undvika sådana övergångar krävs tydliga lagar och regler, vilket bör konkretiseras innan regeringens nya lag införs. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Omprövning

I och med att syftet med lagen är att låta marknadsmekanismer styra saneringen av storleken på den pelagiska fiskeflottan bör en utvärdering genomföras efter en fastställd tidsperiod för att på så sätt uppmärksamma om denna typ av mekanism fyller sin funktion. Vi föreslår därför en utvärdering av resultatet fem år efter att lagen införts.

Denna utvärdering kan resultera i tre olika scenarier:

- 1) I det fall fiskeflottan minskat till önskad nivå har målet med införandet av överlåtbara fiskerätter fullföljts varför det inte finns några skäl till att fortsätta med utdelningen av kvoter.
- 2) Om den nya lagen misslyckats med att minska fiskeflottan bör nya åtgärder ses över och införas för att komma till rätta med problemet.

Fel! Okänt namn på

3) Om fiskeflottan minskats, dock inte till önskad storlek, bör försöket med fiskerättigheterna fortgå i en ny femårsperiod.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3 Arbetslöshetsersättning vid försäljning av fiskerättigheter

I och med att syftet med regeringens lagförslag är att minska antalet yrkesverksamma fiskare, måste en åtgärdsplan finnas för dem som väljer att sälja sin andel och därmed står utan jobb. Vi saknar upplysningar hur man tänker agera gällande arbetslöshetsersättning till dessa fiskare och uppmanar regeringen att tydliggöra detta. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.4 Kompatibilitet med EU:s nya fiskepolitik

Vi saknar information om hur systemet med överlåtbara fiskerättigheter kommer att fungera i och med EU:s nya fiskepolitik från 2012. Frågan är just nu aktuell på EU-nivå med anledning av reformen av CFP. Därför uppmanar vi regeringen att genomföra en konsekvensanalys med anledning av detta, inte minst med tanke på om fiskets relativa stabilitet ska kvarstå. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Fiskeproblematiken

6.1 Minskat tryck på fiskebestånden

Regeringen anför i propositionen att införandet av överlåtbara fiskerättigheter kommer att minska trycket på fiskebestånden. En möjlig tolkning är att regeringen här indirekt medger att kontrollen av svenskt fiske, åtminstone det pelagiska fisket, är ineffektivt. Vi ställer oss frågande till deras lösning. I och med att kvoterna är desamma är således trycket på fisket detsamma. Regeringen menar att man med en högre lönsamhet för den kvarvarande fiskeflottan kommer att minska incitamentet till illegalt fiske; därmed minskar även trycket på bestånden. Vad regeringen grundar detta antagande på redovisas inte i förslaget. Det finns en stor fara med att använda detta som ett argument då historien visat att ökad tillgång ger ökat nyttjande av en resurs. Vi anser att det krävs mer kunskap på området för att dra sådana slutsatser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

6.2 Fiskets skattesubventioner

Ska fiskeriverksamheten drivas med marknadsekonomiska medel såsom regeringen föreslår i propositionen ser vi de enorma fiskesubventionerna som en mycket kontraproduktiv åtgärd som bör avskaffas. En näring som på många sätt inte är hållbar och har dålig lönsamhet bör, inom en marknadsekonomi, inte subventioneras på det sätt som sker i dag för att möjliggöra överlevnad. EU:s skattebefrielse på bränsle har haft en avgörande betydelse för utfiskningen av haven. Tidigare har det framhållits att medlemsstaterna har ett mycket begränsat utrymme att förändra dessa subventioner. Riksrevisionen konstaterar dock att det finns mycket större nationellt handlingsutrymme inom bränsleskattedirektivet. Dock skulle nyttjandet av detta enbart inom Sverige resultera i en konkurrensnackdel. Vi anser därför att regeringen bör verka aktivt inom EU för att avskaffa skattebefrielserna inom fisket, alternativt agera pådrivande i processen att sluta bilaterala avtal mellan närliggande stater. På så sätt minimerar man möjligheten för fiskefartyg att tanka bränsle i närliggande nationer med bränslesubventioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Genom att avskaffa skattebefrielserna skapas incitament för utveckling och effektivisering för motor- och redskapsutveckling. En ökad användning av passiva redskap ger positiva effekter på fiskbestånden då dessa redskap är betydligt mer selektiva.

Stockholm den 3 april 2009

Wiwi-Anne Johansson (v)

Jacob Johnson (v)

Anders Ygeman (s)

Per Bolund (mp)

Jan-Olof Larsson (s)

Tina Ehn (mp)